ئاسۆی ڕێکخراوە کرێکارییەکان لە ئێران.. حەمید تەقوایی.. و: کاوە عومەر

دەقی ئەم نوسراوەیە بە پشتبەستن بە چاوپێکەوتنێک لەگەڵ کەناڵی ئاسمانی کەناڵ جەدید ئامادەکراوە

حەسەن سالەحی: تا ئێستا بە هۆی هەبوونی دیکتاتۆرییەت و سەرکوت لە ئێراندا، کرێکاران نەیانتوانیوە ڕێکخراوی جەماوەری خۆیان دروست بکەن، بەڵام هەڵسوڕاوانی بزووتنەوەی کرێکاری چەندین گرووپیان پێکهێناوە کە یەکێک لە ئامانجەکانیان پێکهێنانی ڕێکخراوە جەماوەرییەکان بووە. لە ماوەی یەک ساڵ و نیوی ڕابردوودا چەندین ڕێکخراو هەڵسوڕاو و ئەوانەی بەشدارن لە بزووتنەوەی کرێکاریدا لە دەی شۆڕشی ژن ژیان ئازاددا پێک هاتوون. لەم چاوپێکەوتنەدا باس لە ئاسۆی ڕێکخراوە جەماوەرییە کرێکارییەکان لە ئێران دەکەین.

حەمید تەقوایی، یەکەمین پرسیارم ئەوەیە، لە بارودۆخی ئێستادا بزووتنەوەی کرێکاری لە ڕووی ڕێکخستنەوە لە چ بارودۆخێکدایە؟

حەمید تەقوایی: هەروەک ئاماژەت پێدا، یەک ئاست لە ڕێکخستنی کرێکاری، ڕێکخستنی هەڵسوڕاوانە. ئەوانەی بەشدارن لە بزووتنەوەی کرێکاریدا بە پشتبەستن بە سۆشیال میدیا توانیویانە خۆیان ڕێکبخەن و دامەزراوە و کۆمیتەکانیان دروستکردووە و شارەزا و ناسراون. ئەم جۆرە ڕێکخراوانە زۆر پێش شۆڕشی ژن ژیان ئازادی دروست بوون و لە بنەڕەتدا لەسەر بنەمای هەلومەرجی خەبات و ناڕەزایەتییە کرێکارییەکان دروست بوون.
دەزانن کە بزووتنەوەی کرێکاری لردرترتای هاتنەسەرکاری کۆماری ئیسلامییەوە بەدەنگ نەبووە. بەردەوام ناڕەزایەتی و گردبوونەوە و مانگرتن هەبووە و لە دەی ئەم بزووتنەوەیەدا هەڵسوڕاوانی بزووتنەوەی کرێکاری توانیویانە خۆیان ڕێکبخەن و بە ئاشکرا و بە ناو و وێنەی خۆیانەوە ثە بخەنە ناو مەیدانی خەباتەوە. هەم حکومەت ئەو هەڵسوڕاوانە و ڕێکخراوەکانیان دەناسێت و هەم کرێکاران و هەموو کۆمەڵگاش ئاشنان پێیان. ئەم ڕێکخراوانە خۆیان بە کۆمیتە، سەندیکا، یان شورا ناودەبەن، بەڵام لە ئاستی چالاکانی بزووتنەوەی کرێکاری تەنا پێوەن.

لایەنەکی تریش بریتییە لە ڕێکخراوە جەماوەرییەکانی کرێکاران کە دروستکردنیان ئامانجێکی گرنگی ئەو ڕێکخراوە چالاکوانانە. لاوازی بنچینەیی بزووتنەوەی کرێکاری، نەبوونی ڕێکخراوە هەمەلایەنەکانی کرێکارانە. جا ئەو ڕێکخراوانە لە شێوەی ئەنجومەن یان سەندیکادا بن، لە هەر حاڵەتێکدا پێویستە هەموو یان زۆرینەیەکی بەرزی کرێکارانی یەکەیەکی کرێکاری لەخۆ بگرن. ئەمەش بەهۆی خنکان و سەرکوتکردنەوە ناتوانرێت. بەربەستی سەرەکی لە بەردەم دامەزراندنی ڕێکخراوە جەماوەرییەکان حکومەتە. حکومەت و تەواوی چینی سەرمایەداری دەزانن کە هەر پلەیەک لە ڕێکخستنی جەماوەری چینی کرێکار، بزووتنەوەی کرێکاری زۆر بەهێزتر و یەکگرتووتر دەکات بەرامبەر خاوەنکارەکان و حکومەتەکەیان. ئەوان ئەمە دەزانن و هەر لەبەر ئەم هۆکارە، چ لە سەردەمی کۆماری ئیسلامی و چ لە سەردەمی نیزامی پێشوودا، هەوڵی حکومەتەکان بۆ ڕێگریکردن بووە لە ڕێکخستنی کرێکاران. کێشەی ئەمە لە ڕاستیدا ئەوەیە کە چۆن دەتوانین لە هەلومەرجی دیکتاتۆرییەت و خنکاندندا ڕێکخراوی کرێکاری جەماوەری دروست بکەین. شتێکی گرنگ بۆ تێکۆشەرانی بزووتنەوەی کرێکاری، وەڵامدانەوەی ئەم بابەتەیە.

جەخت لەوە دەکەمەوە کە چینی کرێکار بەردەوام ناڕەزایەتی دەردەبڕن و ڕێکخراوەکان لەو ناڕەزایەتیانە سەرهەڵدەدەن. چینی کرێکار چینێکە کە بوونی ئابووری و کۆمەڵایەتی پێویستی بە ڕێکخستن هەیە. واتە کارەکانی پێویستی بە ڕێکخستن و ئاوازدانان هەیە. کرێکارێک لە ناوەندێکی بەرهەمهێنان یان خزمەتگوزاری توانای کارکردنی نییە و ناتوانێت هیچ ڕۆڵێکی هەبێت لە بەرهەمهێناندا بەبێ کاری تیمی و هەماهەنگی لەگەڵ هاوکارەکانی. کرێکارێک بۆ پێچەوانەی کۆڵبەر یان دوکاندار، ناتوانێت بە کاری تاکەکەسی خۆی بژی. لە ڕاستیدا ڕێکخستن و چالاکیی بەکۆمەڵ و ڕێکخراو تایبەتمەندی چینی کرێکارە و ڕەگ و ڕیشەی لە شوێنی ئابووری کۆمەڵایەتی ئەم چینەدا داکوتاوە. خەباتی کرێکاری تەنیا دەتوانێت بەکۆمەڵ بێت. کرێکار ناتوانێت تەنها فەرشەکەی لە ئاوەکە دەربهێنێت.

یەکەم خەباتی کرێکاران لە مێژووی بزووتنەوەی کرێکاریدا خەباتی بەستنی ڕێککەوتنی دەستەجەمعی بوو. واتە کرێکاران نەیاندەویست بە تاک ڕووبەڕووی خاوەنکار ببنەوە. سروشتییە چینی سەرمایەداری نایەوێت کرێکاران لە ناڕەزایەتییەکانیاندا ڕێکبخەن. سەرمایەداری لە پرۆسەی بەرهەمهێناندا کرێکاران ڕێکدەخات، بەڵام دەیەوێت بە تاک ڕووبەڕوویان ببێتەوە و ئەمەش پارادۆکسێکی بنەڕەتی و دژایەتی کۆمەڵگەی سەرمایەدارییە. لە لایەک لە ڕێکخراوی بەرهەمهێناندا پێویستی بە کاری ڕێکخراو و هەماهەنگی کرێکارانە و بە ئەوەی

قازانج بێت پێویستە ڕێکخستن و یەکخستنی کرێکاران بکرێت و لە لایەکی دیکەشەوە لە ڕوانگەی سیاسییەوە و لە مامەڵەکردن لەگەڵ ناڕەزایەتی کرێکاراندا، دەیەوێت مامەڵە لەگەڵ کرێکارانی بەتاک کەوتوو و ناڕێکخراودا بکات. بەڵام بەبێ گوێدانە مەبەست و هەوڵی خاوەنکارەکان، سەندیکا و ڕێکخستنی کرێکاران لە بابەتی بەرهەمهێناندا، پێیان خۆش بێت یان نا، پێویستی بە سەندیکا و ڕێکخستنی خەباتی ئەوان هەیە و ڕۆژانە بەرهەمی دەهێنێتەوە. تەنانەت دڕندەترین دیکتاتۆرییەکان ناتوانن ڕێگری بکەن لە کۆبوونەوە و ڕێکخستن و یەکخستنی خەباتی کرێکاران. لە کۆماری ئیسلامیدا دەتوانین بە چاوی خۆمان ببینین کە چۆن ڕێکخراوە سەربەخۆکانی کرێکاری سەرەڕای سەرکوت و چەوساندنەوەی بێوێنە پێک هاتوون. لەسەر ئەم بنەمایە دەکرێت هەنگاو بەرەو ڕێکخستنی جەماوەریی کرێکاران بنرێت.

حەسەن ساڵحی: هەروەک ئاماژەت پێدا سەرمایەدارەکان بە پشت بەستن بە دەوڵەتەکەیان پێشیان لە خۆڕێکخستنی کرێکاران گرتووە و ئەو ڕێکخراوانەی هەن کە لە ژێر ناوی کۆمیتە یان سەندیکا یان شورا کاردەکەن بە شێوەیەکی سەرەکی ڕێکخراوی چالاکانی کرێکارین و هەموو یان تەنانەت ئا بەشێک لە کرێکارانی یەکەیەکی بەرهەمهێنان یان خزمەتگوزاری. پرسیار ئەوەیە لەکۆتاییدا ئایا پێشمەرجی دروستبوونی ڕێکخراوە جەماوەرییەکان چییە؟ تێکشکاندنی خنکاندن، گۆڕینی هاوسەنگی هێز لە نێوان حکومەت و خەڵک، یان ئاڵوگۆڕی ترە؟
حەمید تەقوایی: ئەوەندەی پەیوەندی بە بارودۆخی سیاسی و کۆمەڵایەتییەوە هەیە، دیارە مەسەلەکە هەمان پارادۆکسی مریشک و هێلکەیە. لەلایەک دەبێت بەربەستی خنکاندن بشکێنی تا ڕێکخراوە جەماوەرییەکان دروست ببن و لەلایەکی دیکەشەوە هێزێکی چارەنووسساز و کاریگەر لە شکاندنی خنکاندنەکەدا خودی بزووتنەوەی کرێکارییە، کە دەبێت بە ڕێکخراوی و یەکگرتوو بێتە مەیدان. بەڵام ئەم بابەتە ڕەش و سپی نییە. ئەم دوو لایەنە دەتوانن بەتەریبیش هەنگاو بە هەنگاو بەرەو پێشەوە بچن. ناڕەزایەتی کرێکاری بە هەر پلەیەکی ڕێکخستنەوە بێت گریمانە بکرێت و ئەم ناڕەزایەتیانە لەگەڵ ناڕەزایەتی بەشەکانی تری کۆمەڵگە بە نۆرە هاوسەنگی هێز بە قازانجی ڕێکخراوە بەرفراوانترەکان دەگۆڕن.
کلیلی پرسی ڕێکخستن لە دڵی ناڕەزایەتییەکاندایە. لە هەلومەرجی شۆڕشگێڕانەدا، کاتێک بزووتنەوەیەکی جەماوەری سەردەردەنێ – وەک ئەو دۆخەی لە ساڵێ و نیوی ڕابردوودا لە ئێران هەمانبوو- بە دڵنیایی زەمینە زیاتر فەراهەم دەبێت بۆ ئەوەی جەماوەری کرێکار

هەنگاو بنێتە مەیدانی خەبات. وە پێت خۆش بێت یان نا، ڕادەی هێز و کاریگەری و بەشداری چالاکانی کرێکاری و دامودەزگاکانیان زیاتر و کاریگەرتر دەبێت.

لە پڕۆسەی ئەم شۆڕشەدا شاهیدی پێکهێنانی ئەنجوومەنی ناڕەزایەتی بووین. هەرچەندە بەشێک لەو ڕێکخراوانە پێش شۆڕشی ژن ژیان ئازادی دامەزراون، بەڵام لە دەی ئەم شۆڕشەدا شوراکان چەند هێندە بوون و براونەتە پێشەوە و ڕۆڵێکی کاریگەریان هەبوو لە ڕێکخستنی ناڕەزایەتییەکان. بە تایبەتی خەباتی کرێکارانی نەوت گەیشتە لوتکە و کەرتە جیاجیاکانی پیشەسازی نەوت بە پێکهێنانی شورای ناڕەزایەتییەکانی خۆیان ڕێکخست و ناڕەزایەتییەکانیان ئەنجامدا. وە بە گشتی ئەم فۆرمەی ڕێکخستن بڵاوبووەوە. ئەم ئەنجومەنانە بەرپرسیارن لە ڕێکخستنی ناڕەزایەتی و گردبوونەوە و مانگرتن، کە لە لایەن شۆڕشەوە دابین کراوە. ئەنجوومەنی هەماهەنگی ڕێکخراوەکانی سەندیکای مامۆستایان کە زۆر پێش دەستپێکی شۆڕشی ژن ژیان ئازادی دامەزرا بوو، لە دەی شۆڕشدا ڕادیکاڵتر و چالاکتر بوو و چەندین کۆبوونەوەی ناڕەزایەتی ڕێکخست. بێگومان ئەم ڕێکخراوە لە ئاستی هەڵسوڕاوان تێدەپەڕێت و مامۆستایان و پەروەردەکاران لەسەر ئاستی سەرتاسەری لەخۆدەگرێت.

لێرەوە دەمەوێت بگەمە ئەو ئەنجامەی کە پێشکەوتنی بزووتنەوەی کرێکاری و بە تایبەتی جەماوەریکردنی ڕێکخراوەکان لەسەر هەلومەرجی کۆمەڵایەتی-سیاسی و بە هۆی هەڵسوڕاوانی بزووتنەوەی کرێکاری دامەزراوە. پێویستە دیکتاتۆرییەت گریمانە بکرێت. سەرمایەدارەکان و حکومەتەکانیان هەمیشە هەوڵدەدەن کرێکاران لە ڕێکخستن ڕابگرن و سەرەڕای ئەمەش ئێمە دەتوانین و دەبێت بەرەو ڕێگەی ڕزگاری بەن تا ڕێکخراوتر و فراوانتر ببینەوە.

ئمکانێک کە ئەمڕۆ هەمانە و پێویستە لە ڕێکخستندا بەکاری بهێنین، ئامرازەکانی سۆشیال میدیایە. ڕژیم ڕەنگە بە پشتبەستن بە چاودێری ڕێکخراوە زەردەکان و هێزە سەرکوتگەرەکانی دیکە بتوانێت پێش بە کۆبوونەوە ڕووبەڕووەکانی وەک کۆبوونەوەی گشتی کرێکاران لە یەکەکانی بەرهەمهێناندا بگرێت، بەڵام لە سۆشیال میدیادا توانای ئەوەی نییە. ئەمڕۆ ڕێکخراوەکانی هەڵسوڕاوان وەک ئەنجوومەنی ناڕەزایەتی بەم شێوەیە کۆدەبنەوە و ڕاوێژ دەکەن و بیروڕا ئاڵوگۆڕ دەکەن و بڕیار دەدەن.

هەنگاوی دواتر دەتوانێ ڕێکخستنی کۆبوونەوەی جەماوەری کرێکارانی هەر یەکەیەک بێت بە هەمان شێوە. واتە لە یەکەیەکی بەرهەمهێناندا، کرێکاران دەتوانن لە ڕێگەی تەلەگرام یان ئینستاگرام و هاوشێوەکانیانەوە بەشداری لە کۆبوونەوە مەجازییەکاندا بکەن، و

گفتوگۆ و بڕیار لەسەر بابەتگەلێکی جۆراوجۆر لە ژینگەی کارکردنیان بدەن. ئەمەش پێویست ناکات خەڵک ببنە گشتی، هەروەها ڕووبەڕووی بەربەستی ئەمنی و هتد نابێتەوە. دەتوانرێت بەشداری لەو کۆبوونەوانەدا بکرێت کە ناونیشانیان تەنها بۆ ئەو کرێکارانە بێت کە ناوی نهێنیان هەیە.
هەروەها ڕێکخراوەکانی ئێستای هەڵسوڕاوان دەتوانن لەم ڕووەوە ڕۆڵێکی گرنگ بگێڕن. دەتوانن لە پلاتفۆرمەکانی ئینتەرنێت بۆ ڕێکخستنی کۆبوونەوە گشتییەکان و بەڕێوەبردنی کۆبوونەوەکان و بانگهێشتکردنی کرێکارانی یەکەی بەرهەمهێنانیان بۆ ئەو کۆبوونەوانە کەڵک وەربگرن. بێگومان ئەمە لە ئاستێکی سنوورداردا کراوە، بەڵام پێویستە فراوانتر بکرێت و ببێتە نەریتێکی خەباتکارانە. تەکنەلۆژیای پەیوەندیگرتن و هاوسەنگی هێز لەم بارودۆخەدا بە تەواوی ڕێگەمان پێدەدات ئەم هەنگاوە بنێین بە پێشەوە.

حەسەن ساڵحی: لە هەلومەرجی ئەمڕۆدا دەبینین سەرەڕای سەرکوتکردن و خنکاندن، مامۆستایان و پەروەردەکاران لەئاستی سەرتاسەریدا ڕێکخراون. بەشێکی بەرچاو لە مامۆستایان لە سەرانسەری وڵاتدا لەلایەن شورای هەماهەنگییەوە نوێنەرایەتی دەکرێن. وە ئەم ڕێکخراوە توانیویەتی هەڵمەتی زۆر و بەرفراوان ڕێکبخات و بباتە پێشەوە. ڕات چییە لەسەر ئەم ئەزموونە؟ ئایا ئەمە دەتوانێت مۆدێلێک بێت بۆ توێژەکانی تری چینی کرێکار؟

حەمید تەقوایی: باسی ئەم بابەتە دەکەین، بەڵام سەرەتا دەبێت جەخت لەسەر خاڵێک بکەمەوە کە ناپەیوەندیدار نییە بە پرسیارەکەتانەوە.
لەم چاوپێکەوتنەدا باسمان لە کپکرد، بەڵام پێویستە ئاماژە بەوە بکرێت کە جیاوازییەکی چۆنایەتی لە نێوان بارودۆخی کۆمەڵگای ئەمڕۆدا هەیە لەگەڵ ئەو خنکاندنەی کە لە دەسەڵاتی پێشوودا هەبووە. لە ڕژێمی شادا دیکتاتۆری و سەرکوت بووە هەی چەقبەستن و بێدەنگییەکی مەرگبار بەسەر کۆمەڵگادا زاڵ بێت. لەخۆڕا نەبوو کە ئەو دەخۆیان ناونا بوو گۆڕستانی ئاریامێهری. نەک هەر کرێکاران بەڵکو نووسەران و هونەرمەندان، ژن و خەڵکی ژێر چەوسانەوەی نەتەوەیی و چین و توێژە نارازییەکانی دیکەی کۆمەڵگا نەیانتوانی بچوکترین ناڕەزایەتی دەربڕن یان لە هیچ ئاستێکدا خۆیان ڕێکخراوبکەن و بزووتنەوەیەک ڕێکبخەن. سێبەری ڕەشی ساواک لە هەموو شوێنێک بڵاو بووەوە.
ئەمڕۆ کۆماری ئیسلامی دیکتاتۆرییەت و سەرکوتێکی زۆر دڕندانەتری

بەسەر کۆمەڵگادا سەپاندووە، بەڵام نەیتوانیوە بارودۆخی گۆڕستانی ڕابردوو بگەڕێنێتەوە. بێگومان یەکێک لە هۆکارەکانی ئەمەش تەکنەلۆجیای سۆشیال میدیایە کە ئاڵوگۆڕی هەواڵ و زانیاری لە قۆرخکاری حکومەتەکان و میدیای بازرگانی دەرهێناوە و وایکردووە جەماوەری خەڵک لە ئاستی سەرتاسەری و تەنانەت نێودەوڵەتیشدا بە ئاسانی پەیوەندی لەگەڵ یەکتردا بکەن . بەڵام هۆکاری گرنگتر، کاریگەرییە قووڵەکانی شۆڕشی ١٣٥٧تە، کە هەرچەندە بووە هۆی بەهێزبوونی کۆنەپەرستی ئیسلامی، بەڵام زەمینەی کەی بە کەڵا ، چاوەڕوانی و پێشبینییەکانی کۆمەڵگای بەرزکردەوە و زەمینەی ناڕەزایەتی بەرباوی لەلایەنی جۆراوجۆرەوە دروستکرد چین و توێژەکانی کۆمەڵگا بە تایبەت ژنان و لاوان و قوتابیان کە هەر لە سەرەتای هاتنە سەرکاری کۆماری ئیسلامییەوە ئارام نەبوون و بەردەوام ناڕەزایەتیان دەربڕیوە. بۆ نموونە ژمارە و مەودای مانگرتن و ناڕەزایەتی کرێکاری لە چواردە دەیەی ڕابردوودا زۆر زیاترە لە ڕابردوو. ئەمەش بە تێکۆشانی ژنان و گەنجان و خەڵکی ژێر چەوسانەوەی نەتەوەییش ڕاستە.

بێگومان لەم نێوەندەدا، وەک ئاماژەم پێدا، تەکنەلۆژیای پەیوەندیکردن ڕۆڵێکی گرنگی هەبووە، بەڵام پێویستە ئاماژە بەوە بکرێت کە ئینتەرنێت و مۆبایل و سۆشیال میدیا بە گشتی لە بیست ساڵی ڕابردوودا بووەتە جێی بایەخ و بەرباو، لە کاتێکدا ناڕەزایەتییەکانی کرێکاران و ژنان و بەشە جۆراوجۆرەکان کۆمەڵگا لە یەکەم ڕۆژەکانی دامەزراندنی کۆماری ئیسلامییەوە دەستی پێکرد. سەرەتا لە بنەڕەتدا لە درێژەی داواکاری و ئامانجەکانی شۆڕشی ١٣٥٧ کە کۆماری ئیسلامی بەدی نەهێنا و پاشان دژی سیاسەت و سەرکوتەکانی نیزامی تازە دەسەڵاتدار. من هەمیشە وتوومە شۆڕشەکان شکست دەهێنن، بەڵام لە مێژوو دوور ناخرێنەوە. شۆڕشی ١٣٥٧یش کاریگەرییەکی قوڵی بەجێهێشت، یەکێک لە دەرەنجامەکانیش بێتوانایی چینی دەسەڵاتدار بوو لە زیندووکردنەوەی خنکاندن و بارودۆخی چەقبەستووی گۆڕستان.

ئێستا با بگەڕێینەوە سەر پرسیارە تایبەتەکەت سەبارەت بە ئەزموونی پەروەردەکاران. لە بنەڕەتترین ئاستدا پێکهێنان و چالاکی ڕێکخراوەکانی وەک شورای هەماهەنگی ڕێکخراوەکانی یەکێتی پیشەیی پەروەردەکاران وەک دەرئەنجامی کۆمەڵگایەکی دینامیکی و ناڕەزایەتی هەژمار بکرێت. ئەم ئەزمونە ئەوەمان بۆ دەردەخات کە دەکرێت ڕێکخراوی ناڕەزایەتییەکان و داواکارییەکانی بەشە جیاجیاکانی کۆمەڵگا ڕێکبخرێن، تەنانەت لەسەر ئاستی نیشتمانیش. وەک ڕوونم کردەوە ئەم ڕێکخراوە زۆر پێش شۆڕشی ژنانی ژیانی ئازادی دامەزرا. یەکە ناوچەییەکانی مامۆستایان وەک ڕێکخراوە پیشەییەکان دەستیان

پێکرد و بەیەکەوە گرێدرابوون و یەکگرتوو بوون و شورای هەماهەنگی سەندیکاکانیان پێکهێنا.
لێرەدا پێویستە خاڵێک لە بەرچاو بگیرێت. ئەو بوارانەی کە سیمایەکی سەرتاسەریان هەیە- لە بنەڕەتدا بەشە خزمەتگوزاریەکانی وەک مامۆستایان، بارکردن وگواستنەوە، کرێکارانی شارەوانی و ئاگرکوژێنەوە و هتد- بەهۆی جۆری کارەکانیانەوە، بە بەراورد لەگەڵ بەشەکانی دیکە، ئمکانیەت و توانای زیاتریان هەیە بۆ ڕێکخستن و ناڕەزایەتی دەربڕین لەسەر ئاستی وڵاتدا. خانەنشینەکان دۆخێکی هاوشێوەیان هەیە و هەر بەو هۆیەشەوە ڕێکخراو کە بوونەوەی ناڕەزایەتی فراوانیان ڕێکخستووە. بەڵام گرنگ ئەوەیە کە ئەم جۆرە ڕێکخراوە و ڕێکخستنی ناڕەزایەتییە، وەک ئاماژەم پێدا، بە یارمەتی تەکنەلۆجیای ئینتەرنەت و بە تایبەتی هاوسەنگی هێز کە لە بنەڕەتدا ڕەگ و ڕیشەی لە شۆڕشەی ۱۳۵۷ دا هەیە، بووەتە مومکین و ئەم هۆکارانەش بە هەموو بوارەکان بوارە خزمەتگوزاری و سەرتاسەرییەکان و یەکە گەورە و بچووکەکانی بەرهەمهێنان ڕاست و دروستە.
خاڵێکی تر ئەوەیە کە فراوانکردنی ڕێکخستن لە نێو کرێکاراندا دەتوانێت لە دوو ئاستدا جێبەجێ بکرێت. یەکێکیان فراوانبوونی ئاسۆیی ڕێکخراوەکانە، واتە تۆڕێک لە ڕێکخراوەکانی چالاکوانانی ناوەندە جیاوازەکان هەبێت کە لەژێر یەک چەتردا کاردەکەن. دووەمیان فراوانبوونی ڕاست و چەپی ڕێکخراوە هەبووەکانە، واتە کەڵەکەبوونیان لە هەر یەکەیەکی بەرهەمهێناندا. لەوانەیە ئەمانە بە شێوەیەکی هاوتەریب بەرەوپێش بچن یان هەریەکەیان پرۆسەی تایبەتی خۆیان هەبێت، بەڵام لە هەر حاڵەتێکدا ئەم دوو شێوازەی ڕێکخستن کاریگەرییان لەسەر یەکتر دەبێت و یەکتر بەهێزتر دەکەن.
بۆ نموونه ئه مڕۆ له پیشه سازی نه وتدا پایه کانی سێیه می ئه نجومه نی ناڕه زایه تی کرێکارانمان هه یه که ده توانێت له دوو ئاستدا گه شه بکات. یەکێکیان دانانی مۆدێلێکە بۆ کەرتەکانی تری کار، لە پیشەسازی نەوت یان کەرتەکانی تری بەرهەمهێنان، بۆ ئەوەی چالاکوانەکانیان ئەنجوومەنی هاوشێوە پێکبهێنن. ئەمەش جۆرێکە لە فراوانبوونی ئاسۆیی. لایەنێکی تر ئەوەیە کە هەر ئەنجومەنێکی ناڕەزایەتی هەوڵ بدات چین و توێژەکانی تری کرێکاران لە هەمان یەکەدا بگرێتەوە. ئەم شێوازە دووەمیش بریتییە لە جووڵە لە ڕێکخستنی چالاکانی هەر یەکەیەکەوە بۆ ڕێکخستنی جەماوەری لەو یەکە تایبەتەدا.
هەردوو ئەم ڕەوتانە مومکینن، بەڵام ئەم ئەگەرە بەو مانایە نییە کە هیچ بەربەستێک لە ڕێگاماندا نییە. دەبێت ئاستەنگەکان تێپەڕێنرێت، بەڵام لە هەموو حاڵەتێکدا ئەوەی زیاتر لە هەموو

فاکتەری تر ئەم ڕێکخراوانە دەکاتە مەمکین، ئاراستەکردن و هێڵی سیاسی□. □□کخستنی جەماوەریی کرێکاران لە هەلومەرجی دیاریکراوی ئێراندا تەنیا لە دەوری هێڵێکی ڕادیکال□ ک□ بە ڕاستی قسە لەگەڵ دڵی کرێکاران دەکات، جێبەجێ بکرێت و ئەم هێڵە ڕادیکالەش بە خۆی دەستەبەر نابێت، دەبێت شەڕی تەشەنەکردن و سەقامگیربوونی بکرێ. لێرەدا ڕۆڵی حزب□ ش□ش□گ□□□کانی وەک پارتی ئێمە تیشک دەخرێتە سەر. تەنیا لە دەوری هێڵێکی سازش نەکراو و ڕادیکال□ ک□ بەتەواوی خۆی لە هێڵەکانی دۆ خوردادی و تودە ئیستی و یاساگەری و سەندیکاگەرایی و هاوشێوەکانی جیا کردۆتەوە و بەڕاستی نوێنەرایەتی شەڕانگێزی و ناڕەزایی و ناڕەزایەتی قووڵی جەماوەری کرێکار دەکات، دەتوانین ئەو… جەماوەر بزووتنەوەی کرێکاری جووڵەی کرد.
لە هەر حاڵەتێکدا، بە گریمانەیەک کە ئێمە باس لە هێڵێکی ڕادیکال□ د□کەین، دەتوانین بڵێین کە فراوانبوونی ئاسۆیی و ڕاستیی ڕێکخراوە کرێکاری□کان هەم مومکینە و هەم لە ڕوانگەدایە.

حەسەن ساڵحی: ئێوە لایەنە جیاوازەکانی ئەم دیدەتان بۆ ڕوون کردۆتەوە. وەک پوختە و کۆتایی باسەکە چۆن و لە چ پرۆسەیەکدا دەتوانرێت ئەم دیدە بەدیبهێنرێت؟

حەمید تەقوایی: وەک لە سەرەوە ئاماژەم پێدا خاڵی سەرەکی کارەکە پێکهێنانی بەکۆمەڵی ڕێکخراوەکانە. بۆ بەدیهێنانی ئەمە، ئێمە لە سفرەوە دەست پێناکەین. لە ئێستادا زۆرێک لە ڕێکخراوەکانی چالاکانی بزووتنەوەی کرێکاری پێکهێنراون و دەتوانن ڕۆڵێکی گرنگ لە دروستکردنی ڕێکخراوی جەماوەریدا بگێڕن. ڕادەی کاریگەری و کاریگەریی ئەوان بە تەواوی پەیوەستە بەوەی کە چ سیاسەتێک پەیڕەو دەکەن و تا چەند توانیویانە سەرنجی جەماوەری کرێکاران بۆ هەڵوێست و ڕێنمایی و چالاکییەکانیان ڕابکێشن. تا ئەم پلەیە لە کاریگەری و متمانەپێکردن بەرزتر بێت، بە شێوەیەکی سروشتی، ئەگەری ڕێکخستنی جەماوەری کرێکار زیاتر دەبێت – لە بنەڕەتدا بە پشتبەستن بە سۆشیال میدیا.
لە دڵی شۆڕشی ژیانی ژناندا بزووتنەوەکان بەڕێوە دەچوون، وەک بڵاوکردنەوەی بەیاننامەیەکی ١٢ خاڵی لەلایەن بیست ڕێکخراوەوە کە زۆربەیان ڕێکخراوی کرێکاری بوون و لەم دواییانەشدا، بڵاوکردنەوەی بەیاننامەیەک لەلایەن دە ڕێکخراوەوە دژی لەسێدارەدان و سەرکوتکردن , هەروەها حەزەکە. هه ڕوه ها له دڵی شۆڕشه كه دا ڕێکخراوی نوێ پێکهێنران، هه موویان به كرده وه له ڕێکخستنی گردبوونه وه و ناڕه زایه تی و مانگرتنی کرێکاریدا به شدارن. ڕێکخراوەکانی چالاکوانان

دەتوانن لە ڕێگەی ئەو کردەوە و چالاکیانەوە کاریگەری و متمانەی زیاتر بەدەست بهێنن. لەم هەلومەرجە شۆڕشگێڕانەدا، بەتایبەتی لە چوارچێوەی جووڵەی گەورەی کرێکارانی نەوت، مامۆستایان و خانەنشیناندا، مەیدانی ڕاکێشانی جەماوەری کرێکار بۆ چالاکییە ڕێکخراوەکان لە هەموو کاتێک زیاتر لە بەردەستدایە.

لە ڕوانگەی پراکتیکییەوە پێویستە ئامرازەکانی سۆشیال میدیا بە شێوەیەکی چالاکانە بەکاربهێنرێن. ئەو کرێکارانەی کە چالاکی و ڕێنمایی و بانگەوازی ڕێکخراوە چالاکوانەکان بەگوێرەی خواست و بەرژەوەندییەکانی خۆیان دەبینن، توانای بەشداریکردنیان لە پلاتفۆرمەکانی سۆشیال میدیا هەیە کە لەلایەن ئەو ڕێکخراوانەوە دەناسێنرێن. دەتوانرێت ڕێوشوێن بگیرێتەبەر بۆ دڵنیابوون لە سەلامەتی بەشداربووان و دڵنیابوون لەوەی کە کرێکارانی یەکەی پەیوەندیدار، نەک کەسانی دیکە، بەشدارییان لە کۆبوونەوە مەجازییەکاندا کردووە. ئەم لایەنانە لە ئێستادا لە کۆبوونەوە مەجازییەکانی چالاکواناندا بەدی دەکرێن و دەتوانرێت بۆ کۆبوونەوە گەورەکانیش درێژبکرێنەوە. بەم شێوەیە ڕێکخراوەکانی وەک ئەنجوومەنە ناڕەزایەتییەکانی ئێستا دەتوانن لە پەیوەندی بەردەوامدا بن لەگەڵ جەماوەری کرێکاران و لە کۆبوونەوە گشتییەکاندا ڕاپۆرت بدەنە کرێکاران و لە هەندێک حاڵەتدا داوای بۆچوونیان بکەن و دەنگ بدەن و بە کردەیی جۆرێک لە ئەنجوومەنی مەجازییان هەبێت کە ئەندامەکانی و… بەشداربووان، هەرچەندە ئەوان بە شێوەیەکی کەسی کە نەکراونەتەوە، بەڵام ڕاستەقینە. لەگەڵ بەرەو پێشچوونمان بەم ئاراستەیە، ئەگەری فراوانبوونی ئاسۆیی ڕێکخراوەکان لە شێوەی تۆڕی سەرتاسەریدا دابین دەکرێت.

لە کۆتاییدا هەمووی بۆ ئەوە دێتە خوارەوە کە تێکۆشەران و ئەوانەی دەستیان لە بزووتنەوەی کرێکاریدا هەیە، کە لە ڕێکخراوە چالاکییە جۆراوجۆرەکاندا بەشدارن، پەنجە دەخەنە سەر پرسە توندەکانی بزووتنەوەی کرێکاری لە هەر سێکتەرێکدا و بانگەوازی ڕادیکاڵ و ڕاست دەخەنە ڕوو و چارەسەرەکان.

ئێمە وەک پارتی کۆمۆنیستی کرێکاری هەموو هەوڵێک دەدەین بۆ ئەوەی چینی کرێکار بتوانێت هەنگاوی گەورە لەم ئاڕاستەیەدا بەدەست بهێنێت.

٢٢ی دی ١٤٠٢، ١١ی ژانویەی ٢٠٢٤